

Hladnejši dnevi kot nalašč za ureditev dokumentacije

dr. Nataša Lilek

svetovalka JSSČ za varno hrano

natas.lilek@czs.si

Vsi čebelarji, ki pridelamo več čebeljih pridelkov, kot jih porabimo za lastno uporabo, in jih dajemo v promet na tržnicah, sejmi, v trgovinah, na domu, oddajamo polnilcem itd., moramo dosledno izpolnjevati zakonske zahteve pri zagotavljanju varnih in kakovostnih čebeljih pridelkov.

Čebelarstva zveza Slovenije (ČZS) je že leta 2006 pripravila Smernice dobrih higienskih navad v čebelarstvu na načelih sistema HACCP, kjer so zbrane na enem mestu vse zahteve zakonodaje in so čebelarjem v pomoč pri vzpostavitvi in vzdrževanju notranjega nadzora v čebelarstvu. Smernice vključujejo postopke ravnanja v primeru pridelave in predelave medu in drugih čebeljih pridelkov in so odobrene tudi s strani Uprave za varno hrano, veterinarstvo in varstvo rastlin, ki izvaja uradni nadzor v proizvodnji in prometu živil.

Vsak čebelar zase je odgovoren za varno hrano in mora imeti v pridelavi čebeljih pridelkov uveden sistem za zagotavljanje in dokumentiranje vseh bistvenih elementov varne pridelave, pa tudi morebitne predelave čebeljih pridelkov. Čebelarji moramo zagotavljati ustrezno higieno pridelave in proizvodnje ter preprečevati morebitno onesnaženje proizvodov vzdolž celotne proizvodne verige do končnega izdelka, zagotavljati moramo sledljivost in voditi predpisano dokumentacijo ter se redno udeleževati usposabljanj tudi s tega področja. Ob ugotovljenih odstopanjih od predpisanih zahtev pa tudi določiti, izvesti in dokumentirati ustrezen korekcijski postopek.

Usmeritve, zapisane v Smernicah dobrih higienskih navad v čebelarstvu na načelih sistema HACCP, so brezplačno dostopne vsem slovenskim čebelarjem, ne glede na število panjev in količino pridelanega medu, na spletni strani ČZS (koda QR »Smernice«).

»Smernice«

V dodatno pomoč čebelarjem pri vodenju notranjega nadzora v čebelarstvu je od leta 2015 naprej na voljo tudi brošura z obrazci za vodenje sledljivosti s praktičnim primerom izpolnjevanja dokumentacije. Nekateri čebelarji imajo evidence zares zgledno urejene in

dokumentirajo vse, kar se nanaša na njihovo dejavnost. Še zmeraj pa kljub vsem možnostim in svetovanjem na temo vzpostavitve notranjega nadzora in vodenja sledljivosti obstajajo čebelarji, ki temu pomembnemu delu ne posvečajo pozornosti oz. jo začnejo šele takrat, ko jih obišče uradni nadzor. Izgovori o prezahtevni in preobsežni dokumentaciji so popolnoma odveč, saj se moramo zavedati, da nam pred prodajo ni treba vedno vsake serije medu poslati v analize, ampak z upoštevanjem Smernic dobrih higienskih navad, dobre čebelarke prakse pri svojem delu, z dokumentiranjem opažanj in zagotavljanjem sledljivosti dokazujemo, da smo pridelali varno in kakovostno živilo. Da bi se izognili zmotnim prepričanjem o zahtevnosti dokumentacije, na kratko povzemam pogostost njenega izpolnjevanja.

Obrazec 1: Soglasje osebe (čebelarja) o obveznosti prijavljanja bolezni, ki se lahko prenašajo z delom. (Obrazca ni treba izpolniti vsako leto znova. Čebelar obrazec **izpolni pred začetkom opravljanja dejavnosti** in velja do morebitne spremembe zakonodaje. Svetujemo, da ga podpišejo tudi tisti, ki pomagajo pri pridelavi čebeljih pridelkov, npr. točenju medu itd.)

Obrazec 2: Izjava posameznika (čebelarja) o bolezenskih znakih. (Izpolnjevanje **po potrebi**, v primeru opisanih bolezenskih znakov.)

Obrazec 3: Zagotavljanje sledljivosti. (Obrazec se izpolnjuje sproti **vsako leto** po opravljenem delu. Podoben obrazec si lahko čebelar pripravi tudi za druge čebelje pridelke. Pomembno je, da od vsakega točenja oz. lota medu shrani kontrolne vzorce. Na to čebelarji velikokrat pozabijo.)

Obrazec 4a: Formular za samokontrolo – pridelava medu. (Obrazec se izpolni **enkrat letno**, priporočamo po končani sezoni pridelave čebeljih pridelkov, npr. september–november.)

Obrazec 4b: Formular za samokontrolo – pridelava cvetnega prahu, matičnega mlečka, propolisa. (Čebelar obrazec izpolni **enkrat letno, če prideluje navedene čebelje pridelke**, ravno tako po končani sezoni pridelave – september–november. Če navedenih pridelkov ne prideluje, obrazca ne izpolni.)

Obrazec 5: Polnjenje in poraba zaščitnih prelepk SMGO. (Izpolnjevanje **po potrebi**, če je čebelar v sistemu SMGO.)

Obrazec 6: Obrazec za korekcijske postopke. (Obrazec izpolni čebelar le v primeru potrebnega korektivnega postopka.)

Obrazec 7: Nadzor temperature v hladilnikih in zamrzovalnikih. (Obrazec se izpolnjuje **po potrebi**, če čebelar prideluje cvetni prah in matični mleček.)

Obrazec 3: ZAGOTAVLJANJE SLEDLJIVOSTI

Leto: **2021** SMGO: _____

Pridelava medu							Senzorična ocena			Vzorčenje	Komu ste med prodali?	
Datum točenja	Lokacija pridelave /paše	Število pridobitnih čebeljih družin	Kraj točenja	Količina pridelanega medu	Serijski lot	Lokacija skladiščenja	Vonj/okus /barva	Vrsta medu	Rok uporabe	Odvzem kontrolnih vzorcev	Količina (kg)	Kupec (končni potrošnik, trgovina, polnilec, zaloga)
14. 7. 2021	Cvetna dolina	20	Cvetna dolina	600 kg	121	Cvetna dolina	Ustresen	Cvetlični	14. 7. 2023	1 × 900 g	300 kg	Trgovska veriga XY
											100 kg	Predelava medene pijače
											200 kg	Končni potrošnik
20. 7. 2021	Gozdni dol	10	Cvetna dolina	100 kg	221	Cvetna dolina	Ustresen	Gozdni	20. 7. 2023	1 × 900 g	100 kg	Končni potrošnik

Obrazec izpolnjujete sproti po opravljenem delu! Isti obrazec si pripravite tudi za druge čebelarje pridelke.

Podpis: _____

Izpolnjeni obrazec 3 – Zagotavljanje sledljivosti pri notranjem nadzoru iz brošure Smernice

Obrazec 8: Umik/odpoklic. (Obrazec se izpolni **po potrebi** in samo, ko se ugotovi, da izdelek ni varen za zdravje ljudi.)

Obrazec 9: Homogenizacija medu. (Obrazec se izpolni **po potrebi**, če čebelar meša oz. homogenizira med različnih serij oz. lotov.)

Obrazec 10: Krmljenje čebel z medom. (Obrazec se izpolnjuje le, če čebelar krmi čebele z medom in je v sistemu SMGO. Krmljenje z medom ni pogosta praksa, že z ekonomskega stališča ne, če pa čebelar krmi z medom, mora biti analizirana vsebnost spor hude gnilobe pred krmljenjem, sicer lahko naredi sebi in drugim veliko škodo.)

Obrazec 11: Obrazec za izvajanje kontrole količin predpakiranih izdelkov. (Priporočamo, da čebelar preveri ustreznosti neto količine 10 % napolnjenih kozarcev.)

Obrazec 12: Evidenca kontrol in čiščenja. (Izpolnjevanje obrazca se **le priporoča**.)

Obrazec 13: Načrt/plan in realizacija usposabljanj čebelarjev. (**Po potrebi** se enkrat na leto pripravi načrt usposabljanj oz. se jih čebelar udeleži glede na želeno znanje. Znanje s področja higienskih navad in zakonodaje glede pridelave čebeljih pridelkov je treba obnavljati na vsaki dve do tri leta.)

Čebelarjem vedno svetujemo, da obrazce glede sledljivosti, račune nabave satnic, sladkorja, embalaže itd., potrdila o ustreznosti nabavljene embalaže za skladiščenje čebeljih pridelkov, analiza poročila in druge dokumente, ki se nanašajo na čebelarstvo, shranjujejo na enem mestu. Vse, kar se nanaša na zdravstveno varstvo čebel, pa je treba voditi in beležiti v veterinarski dnevnik, ki ga potrdi območni veterinar.

Za dodatno pomoč in obrazložitev pa se čebelar vedno lahko obrne na svetovalce Javne svetovalne službe v čebelarstvu. 🍯

Novice iz sveta

Francija

Francoski čebelarji so se letos spopadali z najslabšo čebelarstvo sezono v zadnjih desetletjih. Zaradi podnebnih sprememb, predvsem neobičajno hladnega in deževnega vremena v sezoni, čebele niso imele možnosti nabrati običajnih količin medu. Nacionalna francoska čebelarstva organizacija UNAF je sporočila, da je bila letošnja letina medu med 7000 in 9000 ton ali približno tretjino letine 2020. Glavne težave so bile spomladanska pozeba,

deževno vreme na začetku poletja in preveč severnega vetra v sezoni. Že drugič v dveh letih so ostali brez akacijevega medu, tudi paša na kostanju, sončnicah, rožmarinu, timijanu, resju je bila slaba. Nekoliko boljše je bila le paša na sivki, ki je prisotna na jugovzhodu države. UNAF ocenjuje, da čebelarji globalne podnebne spremembe čutijo že zadnjih 15 let. Francija letno porabi približno 40.000 ton medu in uvozi več kot 30.000 ton, uvoz bo po letošnji sezoni še veliko večji.

Prevod in priredba dr. Peter Kozmus

Vir: www.theguardian.com.